European Institute for Gender Equality

Francuska je prvi put na vrhu indeksa rodne ravnopravnosti.

Zakonodavstvo u području ravnopravnosti daje rezultate, ali još ne u svim područjima...

Francuska je zauzela prvo mjesto u indeksu rodne ravnopravnosti EU-a i time prekinula dominaciju Švedske na vodećem mjestu, koja traje od 2013. No napredak u postizanju rodne ravnopravnosti u cijelom EU-u spor je, a indeks za ovu godinu pokazuje da uspjeh ostvaren u jednom području ne može nadoknaditi nedostatak napretka u ostalima.

„Rodna ravnopravnost dobra je za konkurentnost Europe, a preduvjet je kvalitetna skrb", izjavila je Roxana Mînzatu, izvršna potpredsjednica Europske komisije za socijalna prava i vještine, kvalitetna radna mjesta i pripravnost. „Ovogodišnji indeks rodne ravnopravnosti dobar je smjerokaz: roditeljski dopust za oba roditelja i dostupnost skrbi za djecu kad je obiteljima potrebna, kako bi svatko svojim vještinama pridonio održivom rastu Europe."

„Ovogodišnji indeks rodne ravnopravnosti šalje jasnu poruku: kad Europa djeluje u korist ravnopravnosti, mijenjaju se životi ljudi, i to brzo", rekla je Hadja Lahbib, europska povjerenica za ravnopravnost, pripravnost i upravljanje krizama. „No donošenje zakona samo je prvi korak. Prava ravnopravnost postaje vidljiva na platnoj listi, odnosno kad žena zarađuje isto koliko i njezin muški kolega. Postaje vidljiva kod kuće, kad otac uzme roditeljski dopust i prisutan je kad dijete treba okupati, a ne samo staviti na spavanje. To je Europa koju želim da svaka žena i svaki muškarac dožive, gdje god živjeli."

„Francuska pokazuje što se događa kada neka zemlja odluči da rodna je ravnopravnost na vodećim položajima pravilo, a ne iznimka", kazala je direktorica EIGE-a Carlien Scheele. „No istina je i to da jedan takav napredak ne može osigurati poboljšanje cijelog indeksa. Kad bi Europa pokazala jednaku odlučnost u području skrbi, plaća i obrazovanja, napredak ne bismo mjerili u djelićima boda. Nažalost još mnogo toga treba učiniti."

Glavni zaključci

- EU je ostvario 64,5 od 100 bodova, što je povećanje od 0,9 bodova u odnosu na prošlu godinu i 5,6 bodova od 2020.

- Francuska (74,8) je pretekla Švedsku (73,6), a odmah iza nje slijede Danska i Španjolska. Najlošije rezultate bilježe Cipar, Mađarska i Češka.
- Moć je područje koje se najbrže mijenja na bolje: rezultat se povećao za 2,4 boda ove godine i za 13,1 bod od 2020., no i dalje se radi o području s najlošijim rezultatom od 42,9 bodova.
- Protekle godine u svim ostalim područjima rezultat se povećao za manje od jednog boda.
- Obveze skrbi i dalje nisu ravnomjerno podijeljene. Žene rade manje sati u ekvivalentu punog radnog vremena i pružaju skrb u većoj mjeri od muškaraca. Oko 41 % žena pruža više od 35 sati skrbi za djecu tjedno, dok to čini samo 20 % muškaraca.
- Pravo na korištenje roditeljskog dopusta i dalje ne jamči pristup naknadama za dopust.

Skok na vrh ljestvice

Francuska se popela na ljestvici jer je rodnu ravnopravnost u području moći poboljšala za 9 bodova. Sad je gotovo postigla rodni paritet u vladi, upravnim odborima svojih najvećih poduzeća i upravama svojih sportskih saveza.

No nije jedina. Naime, od 2020. još je 15 država članica poboljšalo svoje rezultate u području moći za više od 10 bodova zahvaljujući većem broju žena u upravnim odborima poduzeća i na vodećim položajima u sportu. U sedam država članica žene već imaju najmanje 40 % mjesta u upravama najvećih trgovačkih društava uvrštenih na burzu, uglavnom zahvaljujući zakonskim kvotama. Direktivom EU-a o rodnoj ravnoteži u upravnim odborima trgovačkih društava utvrđen je cilj od 40 % neizvršnih direktora ili 33 % svih direktora.

Povećanje od 0,9 bodova u odnosu na prošlu godinu: spor napredak

U ostalim područjima rezultati nisu posebno ohrabrujući. Poduzimaju se određeni koraci prema većoj rodnoj ravnopravnosti, ali napredak je sve sporiji. Rezultati se od 2023. poboljšavaju za manje od jednog boda godišnje.

Od 2020. u području znanja zabilježeno je nazadovanje u 11 država članica jer se žene i muškarci i dalje opredjeljuju za različita područja studija.

Napredak u području zdravlja u velikoj mjeri stagnira.

Područje moći, unatoč ostvarenom napretku, i dalje bilježi najslabiji rezultat: 15 država članica i dalje ima manje od 40 bodova. Na potpunu ravnopravnost upućivao bi rezultat od 100 bodova.

Države članice napreduju i različitim tempom. Promatrajući promjene tijekom proteklog desetljeća u odnosu na prosjek EU-a, mogu se razlikovati dva osnovna obrasca kretanja: u objema su skupinama države čiji su rezultati iznad i one čiji su rezultati ispod prosjeka EU-a:

- **uzlazna konvergencija:** Češka, Njemačka, Estonija, Grčka, Italija, Litva, Luksemburg, Malta, Austrija, Poljska, Portugal, Finska i Švedska poboljšale su svoje rezultate indeksa rodne ravnopravnosti i istodobno smanjile razliku u odnosu na prosjek EU-a;

- **uzlazna divergencija:** Belgija, Bugarska, Danska, Irska, Španjolska, Francuska, Hrvatska, Cipar, Latvija, Mađarska, Nizozemska, Rumunjska, Slovenija i Slovačka također su poboljšale svoje rezultate, ali takvim tempom da se povećala razlika u odnosu na prosjek EU-a.

Skrb: golem potencijal za poboljšanje

Ako područje moći pokazuje što se može postići ciljanim mjerama i zakonodavstvom, područje skrbi pokazuje da je pred nama još dug put.

Roditeljstvo i dalje utječe na to tko obavlja većinu plaćenog rada. U slučaju parova s djecom očevi u prosjeku rade u opsegu koji odgovara 92 % punog radnog vremena. Majke rade u opsegu koji odgovara 68 % punog radnog vremena. Ta razlika od 24 postotna boda pokazuje da znatno više majki nego očeva radi u nepunom radnom vremenu.

Skrb kod kuće druga je strana iste priče. U EU-u dvije od pet majki (41 %) posvećuju više od 35 sati tjedno skrbi o djeci. Udio očeva koji to čine upola je manji (20 %).

Međutim, Danska pokazuje da to ne mora biti tako. To je jedina država članica u kojoj nema rodnog jaza u pogledu intenzivne skrbi o djeci.

Samo jedna od pet majki u Danskoj pruža skrb o djeci više od 35 sati tjedno. Isto vrijedi i za danske očeve. Danska je ujedno jedna od samo šest država članica u kojima se roditeljima odmah nakon završetka dobro plaćenog roditeljskog dopusta jamči mjesto u sustavu skrbi o djeci.

Roditeljski dopust može promijeniti obrasce skrbi o djeci, ali samo ako ga očevi koriste.

Žene i dalje čine 74 % korisnika roditeljskog dopusta u 15 država članica za koje su dostupni podatci za 2024., a mnogi očevi koriste samo minimalni dopust. Naknada za roditeljski dopust u tom je smislu presudna.

Naime, pravo na roditeljski dopust ne jamči primanje naknade za taj dopust: 18 % žena i 13 % muškaraca u dobi od 20 do 49 godina ne prima naknadu za roditeljski dopust.

Kad je Švedska 1995. predvidjela četiri tjedna dopusta za očeve i za taj dopust isplaćivala naknadu u iznosu od 75 do 80 % plaće, korištenje roditeljskog dopusta među očevima poraslo je s 3 % na 60 %.

Kad očevi uzmu dopust, svi od toga imaju koristi: majke, očevi i djeca dobivaju više vremena za izgradnju bliskijih odnosa. Istraživanje u Švedskoj pokazalo je da svaki mjesec koji otac provede

na roditeljskom dopustu više doprinosi kasnijoj zaradi majke nego mjesec dana kraće korištenje roditeljskog dopusta s njezine strane.

Rodna ravnopravnost pokretač je održivog rasta

Istraživanje EIGE-a pokazalo je da bi poboljšanje rodne ravnopravnosti moglo dovesti do povećanja BDP-a EU-a po stanovniku za 6,1 do 9,6 % do 2050., u vrijednosti od 1,95 do 3,15 bilijuna EUR, te stvoriti 10,5 milijuna dodatnih radnih mjesta. Prema istom istraživanju istodobno rješavanje svih oblika rodne neravnopravnosti donosi bolje rezultate od rješavanja svakog oblika pojedinačno.

Moć je i dalje područje u kojem EU najteže postiže rodnu ravnopravnost. Međutim, kao što je vidljivo iz ovogodišnjeg indeksa, to je i područje u kojem zakonodavstvo može imati stvaran i brz učinak. Sad je potrebno pokazati jednaku odlučnost u svim drugim područjima.

Preuzmite indeks rodne ravnopravnosti za 2026. i podijelite zaključke kako bi poslužili kao temelj za rasprave o nacionalnim politikama i potaknuli djelovanje : https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2026-making-parental-leave-work